

جناب آقای دکتر خوش بین معاون محترم وزارت دادگستری راجع به اصول محاکمات جزائی در کلاس قضائی داد رسی ارتش بیاناتی فرمودند که در همان موقع نگارنده آنها را بصورت یادداشت‌هایی تنظیم کردم و چون مطالعه یادداشت‌های مزبور را از جهت اینکه تازه‌ترین بحثی است که راجع با اصول محاکمات جزائی بعمل آمده است برای علاقمندان باین موضوع مفید میدانم بطبع آن مبادرت میشود و ضمناً از معظم له استدعا دارم به یادداشت‌های مزبور مراجعه فرموده و اگر لازم باشد در آنها اصلاحاتی بعمل آورده اجازه فرمایند تا بصورت کتابی جداگانه بطبع رساننده در معرض استفاده عموم قرار دهم .

احمد - اخگر

اصول محاکمات جزائی

(آئین دادرسی کیفری)

مقدمه :

تعریف علم حقوق : علم حقوق عبارت از تحصیل و مطالعه مجموع قواعد و قوانینی است که در روابط مردم و یا ملل با یکدیگر حکمفرما است و یا عبارت دیگر مطالعه و تحصیل مجموع حقوق و تعهداتی که از این روابط تولید میگردد علم حقوق نامیده میشود .

طبقه بندی و تقسیم علم حقوق بر حسب نظر و موضوعاتی که طبقه بندی و تقسیم از آن بحث میشود اختلاف پیدا میکند و بر حسب طبیعت علم حقوق روابط مردم با یکدیگر ، علم حقوق بدو تقسیم کلی منقسم میشود .

حقوق عمومی و حقوق خصوصی :

۱ - حقوق عمومی - حقوق عمومی از روابط بین افراد با حکومت و از روابط حکومتها با یکدیگر گفتگو میکند .

اگر موضوع بحث روابط ملل و حکومتها در زمان صلح یا زمان جنگ با یکدیگر باشد حقوق عمومی خارجی یا حقوق بین‌المللی عمومی نامیده میشود .

و اگر از تشکیلات دولت که نماینده قدرت عمومی است و از روابط افراد با دولت بحث گردد حقوق عمومی داخلی و یا حقوق ملی نامیده میشود.

حقوق عمومی داخلی بنوبه خود بسه شعبه تقسیم میگردد:

۱ - حقوق جزائی .

۲ - حقوق اساسی .

۳ - حقوق اداری .

۲ - حقوق خصوصی - حقوق خصوصی از قواعد و قوانینی که در روابط اشخاص بایکدیگر حکمفرما میباشد گفتگو میکنند مانند حقوق مدنی، حقوق تجارت و امثال آنها .

حقوق جزا عبارت از مجموع قواعد و قوانینی است که

تعریف اعمال مجازات را بتوسط دولت که نماینده قدرت عمومی

حقوق جزا نسبت به مجرمین تنظیم مینماید حقوق جزائی را سه

دسته از مقررات تشکیل میدهد :

الف - تعیین کیفرهای قابل اجرا در باره مجرمین یعنی کسانی که عملی

مرتکب شده اند که در قانون امر شده از ارتکاب آن خود داری نمایند (مثل

سرقت) و یا بالعکس از انجام عملی که قانون امر با اجرای آن نموده خود

داری کرده اند (مثل ثبت ازدواج و غیره) طاعات فریبگی

ب - تشکیلات مقامات و محاکم جزائی

ج - اصول محاکمات یعنی طریقه ای که برای کشف جرم (بزه) و تعقیب

و تنبیه مجرم (بزهکار) باید اتخاذ شود .

محل حقوق جزا در بین شعب مختلفه علم حقوق :

از تعریفی که برای حقوق جزا نمودیم معلوم میگردد که حقوق مزبور جزء

حقوق عمومی داخلی یا حقوق ملی است زیرا حقوق جزا روابط یک طبقه مخصوص

از مردم را که مجرمین باشند با دولت تعیین مینماید و در حقوق عمومی داخلی

هم از روابط مختلفه مردم با دولت گفتگو میشود .

تقسیم حقوق جزا بقوانین مجازاتی (کیفری) و قوانین راجع باصول محاکمات جزائی :

حقوق جزاهم بنوبه خود بدو شعبه تقسیم میگردد .

یکی قوانین مجازاتی یعنی قوانینی که ارتکاب بعضی اعمال را منع نموده و اجرای بعضی دیگر را امر کرده است و برای متخلفین مجازاتی تعیین نموده .

دیگر اصول محاکمات جزائی یعنی قواعد و مقرراتیکه برای کشف جرم و رسیدگی بعمل مجرم و تطبیق مجازاتیکه بموجب قانون باید در باره مجرم حکم و اجرا شود گفتگو میکند که این قسمت اخیر موضوع درس و بحث ما میباشد

موضوع اصول محاکمات جزائی (آئین دادرسی کیفری)

اصول محاکمات جزائی از تشکیلات مقامات و محاکم جزائی و مسامورین کشف جرم و تعقیب مجرم و تنبیه او بحث مینماید و همچنین از صلاحیت و وظیفه هر یک از مقامات مزبور و از جریان دعوی جزائی از زمان تعقیب و بازجوئی و تحقیقات تا هنگام اجرای مجازات گفتگو میکند و در ماده اول قانون اصول محاکمات جزائی بطریق ذیل اصول محاکمات مزبور را تعریف کرده است .

(اصول محاکمات جزائی عبارتست از ترتیبات و قواعدیکه وضع شده برای کشف و تحقیق جرائم و تعیین مسئولیت مجرمین بر حسب مقررات قانونیه که به ترتیب هر یک از قسمتهای مزبور را در فصول آینده مطالعه خواهیم کرد .

بر حسب سوابق تاریخی اقامه دعوی جزائی و موارد اتهام قرار دادن اشخاص بچهار شکل بعمل می آمده است

- ۱ - متضرر از جرم شخصاً و یا ورثه او فقط از لحاظ منافع شخصی خود مجرم را تعقیب میکرده اند و این سیستم اقامه دعوی خصوصی بوده است .
- ۲ - هر یک از افراد ملت برای حفظ منافع عمومی میتوانسته تعقیب جرم و تنبیه مجرم را بخواهد و این سیستم تعقیب ملی بوده است .
- ۳ - قاضی از نظر حفظ منافع عمومی شخصاً موظف بوده است جرائم را تعقیب نماید و این سیستم تعقیب رسمی نامیده میشود .

۴ - هیستی از مأمورین مخصوص از طرف دولت برای کشف جرائم و بردن مجرم در نزد قاضی و خواستن کیفر او تأسیس شد و این سیستم تعقیب عمومی نامیده میشود که فعلاً متداول و معمول است .

طریقه اول - یعنی تعقیب خصوصی از طرف متضرر از جرم . مخصوص دوره نئی است که ملل مراحل ابتدائی تمدن را می پیموده اند در این طریقه از نظر اجتماعی و حفظ منافع جامعه مجرم تعقیب نمیشده بلکه تعقیب فقط جنبه خصوصی و انتقام شخصی داشته است و بدین جهت در اثر تکامل تمدن ملل این نوع از تعقیب از بین رفته است .

طریقه تعقیب ملی هم که هر یک از افراد ملت حق داشته تقاضای تعقیب مجرم را بنماید بعلمت اینکه افراد مردم بواسطه ترس از مجرم و یا عدم علاقه ممکن بوده مجرم را تعقیب نکنند و یا اینکه بالعکس این طریقه وسیله اعمال غرض اشخاص گردد متروک گردید .

در طریقه تعقیب رسمی دو وظیفه که باید از یکدیگر متمایز بوده و مختلف باشند باهم جمع میشده یکی وظیفه کسی که باید مقصر را تعقیب نماید ، و دیگر وظیفه کسی که باید نسبت با اتهام او قضاوت کرده حکم بدهد و بعبارت دیگر مدعی و قاضی یک نفر بود . بدیهی است این طریقه با اصل بی طرف بودن قاضی منافات داشته و منظور مزبور را تأمین نمی نمود . و بهمین جهت این سیستم تعقیب نیز متروک شده و طریقه تعقیب عمومی (که بوسیله هیئت مخصوصی از مأمورین که مدعیان عمومی نامیده میشوند مجرم تعقیب میشود و مأمورین مزبور مجرم را در نزد محکمه حاضر نموده و با اقامه دعوی جزائی تنبیه و مجازات او را میخواهند) عملی و بموقع اجرا گذارده شد .

در کشور ما هم طریقه تعقیب عمومی مجری و معمول است چنانکه ماده سوم از قانون اصول محاکمات جزائی که ذیلا نقل میشود تعقیب مجرمین را از حیث جنبه عمومی جرم بعهده مدعیان عمومی قرار داده است .

(ماده ۳ قانون اصول محاکمات جزائی : اقامه دعوی و تعقیب مجرم یا متهم بجرم از حیث حقوق عمومی برعهده اداره مدعی عمومی است و اقامه دعوی از حیث ضرر و زیان شخصی برعهده مدعی خصوصی است)